

Årsrapport 2020

Strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet

Januari 2021

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

Sammanfattning

Stockholms stad ska skapa möjligheter och valfrihet för alla samt vara en stad som ligger i framkant med arbetet för mänskliga rättigheter. Alla barn har rätt till goda och trygga uppväxtvillkor och ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Barnkonventionen är sedan 1 januari 2020 lag i Sverige. Det innebär att barns rättigheter har fått en starkare ställning, och ska beaktas av domstolar och myndigheter i mål och ärenden som rör barn. Syftet med lagstiftningen är att den ska bidra till att synliggöra barns rättigheter i all offentlig verksamhet. Barnrättsperspektivet och barnets rättigheter ska beaktas i alla stadens verksamheter i ordinarie planering, utförande och uppföljning. Det gäller inte minst verksamheter för barn, unga och unga vuxna som berörs av stadens strategi för att minska risken för att de ska dras in i kriminalitet.

År 2019 fick socialnämnden i uppdrag att arbeta fram strategin och året därpå uppdrogs till nämnden att samordna och implementera arbetet med strategin. I juni år 2020 beslutade kommunfullmäktige att anta strategin och att utöver stadsdelsnämnderna även ge berörda facknämnder i uppdrag att arbeta fram handlingsplaner för det lokala arbetet med strategin.¹ Socialförvaltningen har genomfört en kvalitetssäkring av de lokala handlingsplanerna. Alla berörda förvaltningar kan med fördel dra nytta av varandras handlingsplaner och de goda exemplen som beskrivs samt inspireras och bygga vidare på dessa.

Årsrapporten syftar till att beskriva vad som åstadkommits inom ramen för uppdraget att samordna och implementera strategin. Den avser också att mer detaljerat beskriva de olika aktiviteter som har genomförts samt ge förslag på nya aktiviteter. Avsikten med denna årsrapport är också att ytterligare förstärka implementeringen av strategin genom de förslag på aktiviteter som föreslås. Framförallt är det aktiviteter som utgår från budget 2021. Bland annat ges förslag om erfarenhetsutbyten, uppföljning och en ny kompetensutveckling för stadens medarbetare.

¹ Kommunfullmäktiges budget år 2019 och år 2020.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning	5
Uppdraget.....	7
Mål och syfte.....	7
Arbetsätt och genomförande	7
Underlag	7
Avgränsningar.....	8
Bakgrund	9
Implementeringen av strategin	11
Inventering och workshops.....	11
Lokala handlingsplaner	12
Kompetensutveckling.....	14
Kommunikationsmaterial som stöd i implementeringen	15
Goda exempel	16
Implementeringsarbete år 2021.....	20
Förslag på aktiviteter	20
Likställighet i staden	25
Slutord	27
Referenslista	28

Inledning

Stockholms stad ska skapa möjligheter och valfrihet för alla samt vara en stad som ligger i framkant med arbetet för mänskliga rättigheter. Alla barn har rätt till goda och trygga uppväxtvillkor och ska få sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.² Agenda 2030 syftar med sina 17 globala hållbarhetsmål till att skapa förutsättningar för ekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling över hela världen.³ Stockholms stad har höga ambitioner för förverkligandet av Agenda 2030 och sex mål har bäring på innehållet i denna rapport:

Minska antalet människor som lever i fattigdom och se till att de får tillgång till grundläggande välfärd. Fattigdom handlar inte bara om inkomst, utan också om brist på makt, inflytande och socialt skydd.

Alla människor ska ha möjlighet till en god hälsa och välbefinnande. Hälsan har en avgörande betydelse för människors utveckling, bland annat barns möjligheter att klara skolan.

En inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet ska säkerställas, för att främja ett livslångt lärande för alla.

Kvinnor, flickor, män och pojkar ska ha samma rättigheter, villkor och möjligheter att forma sina liv. Flickor och kvinnor ska ha makt över sina egna liv och bestämma över sina egna kroppar i samma utsträckning som pojkar och män.

Ojämlikhet skapar grogrund för konflikter, sjukdomar och miljöförstöring. För att samhällen ska kunna utvecklas rättvist och hållbart krävs en jämnare fördelning av makt och resurser.

² Kommunfullmäktiges budget 2021.

³ Regeringskansliet (2016). *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för en hållbar utveckling*.

Alla människor har rätt till frihet och möjlighet att påverka sina egna liv oberoende av etnicitet, kön, religion eller sexuell läggning. Alla har rätt att leva i fred och säkerhet utan rädsla för våld eller förtryck.

Ovanstående sex mål är väsentliga att beakta och införliva i arbetet med att implementera strategin. Agendan är global men det är på den lokala nivån som arbetet med målen omsätts i praktiken. Det är i det lokala arbetet som prioriteringar behöver utföras.⁴

Barnkonventionen är sedan 1 januari 2020 lag i Sverige. Det innebär att barns rättigheter har fått en starkare ställning, och ska beaktas av domstolar och myndigheter i mål och ärenden som rör barn. Syftet med lagstiftningen är att den ska bidra till att synliggöra barns rättigheter i all offentlig verksamhet. Barnrättsperspektivet och barnets rättigheter ska beaktas i alla stadens verksamheter i ordinarie planering, utförande och uppföljning. Det gäller inte minst verksamheter för barn, unga och unga vuxna som berörs av stadens strategi för att minska risken för att de ska dras in i kriminalitet.^{5, 6}

Flickor och pojkar som växer upp i en ekonomisk, social eller annan utsatthet, såsom våld eller missbruk i hemmet, ska få stöd och hjälp till en bra framtid och få lika möjligheter till att forma sina liv. Ett barns vårdnadshavare är i regel de viktigaste personerna i barnets liv och de som känner barnet och dess behov bäst. Trygga och välinformerade vårdnadshavare med en god relation till sitt barn och till varandra, som förmedlar värme och ram, främjar barnets hälsa och utveckling. Att vara förälder är emellertid inte alltid enkelt och staden ska därför ge lämpligt stöd till föräldrar och vårdnadshavare så att de kan fullgöra sitt ansvar för barnets uppfostran.

Forskning visar att en lyckad skolgång skyddar mot psykisk ohälsa längre fram i livet och olika former av sociala problem som till exempel kriminalitet och missbruk. Att fullfölja grundskola och gymnasieutbildning är avgörande för ungas etablering på arbetsmarknaden och framtida självförsörjning.

⁴ Regeringskansliet (2016). *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för en hållbar utveckling*.

⁵ Stockholms stad (2017). *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (2018-2022)*. Stockholm: Stadsledningskontoret.

⁶ Stockholms stad (2019). *Strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet*. Stockholm: Socialförvaltningen.

Uppdraget

Mål och syfte

Årsrapporten syftar till att beskriva vad som åstadkommit inom ramen för socialförvaltningens uppdrag att samordna och implementera strategin och att stödja stadsdelsförvaltningarna och utbildningsförvaltningen i deras arbete. Rapporten avser också att mer detaljerat beskriva de olika aktiviteter som har genomförts av socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna samt att ge förslag på framtida aktiviteter. Vidare är syftet att implementeringen ytterligare ska förstärkas genom de goda exempel och de framtida förslag på aktiviteter som presenteras i rapporten.

Arbetssätt och genomförande

Uppdraget att samordna och implementera arbetet kring strategin spänner över flertalet verksamhetsområden, från förebyggande- och främjande insatser, till rådgivning och serviceinsatser, till biståndsbedömda insatser med stöd av socialtjänstlagen inom myndighetsutövningen och ytterst till ingripanden med stöd av tvångslagstiftning.

En intern arbetsgrupp inom socialförvaltningen tillsattes i början av år 2020 med sakkunskap inom förebyggande arbete gällande alkohol, narkotika, droger, tobak och spel (ANDTS), våldsbejakande extremism (VBE), sociala insatsgrupper (SIG) och föräldraskapsstöd. Arbetsgruppen har deltagit i genomförandet av uppdraget samt deltagit i olika aktiviteter, såsom vid workshops i stadsdelsförvaltningarna kring de lokala handlingsplanerna.

Underlag

En rad olika styrdokument ligger till grund för arbetet i stadens verksamheter. Stockholms stads budget är ett övergripande styrdokument som konkretiseras i årsvisa mål och uppdrag till stadens förvaltningar och bolag. Följande styrdokument har bäring på strategin och denna årsrapport:

- Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018 – 2022.
- Program för ett jämställt Stockholm 2018 – 2022.
- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018–2023.
- Skolprogram för Stockholms stads förskolor och skolor.
- Stadens arbete med implementering av Agenda 2030.

- Stockholms stads program för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2018-2021.
- Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2021-2025.⁷
- Stockholms stads säkerhetsprogram 2020-2023.
- Vårdsbejakande extremism – en vägledning för stadens anställda.

Utöver ovanstående styrdokument antogs nyligen nya riktlinjer i staden för handläggning och dokumentation av ärenden gällande barn och unga inom individ- och familjeomsorgen. Riktlinjerna gäller från den 1 januari 2021 och lyfter bland annat fram skolan som skyddsfaktor och vikten av tidiga insatser i samhandling med polisen vid ungas brottslighet.

Avgränsningar

Årsrapporten beskriver arbetet med implementeringen av strategin och de aktiviteter som har genomförts under år 2020. För att beskriva arbetet berörs även arbetet från år 2019 i syfte att ge ett tydligare sammanhang för läsaren. I strategin beskrivs vikten av våldsprevention utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Därför berörs jämställdhetsperspektivet utifrån kriminalitet och kön inte närmare i denna årsrapport. Istället hänvisas till dessa avsnitt i strategin.⁸

⁷ Programmet är godkänt av socialnämnden och är skickat på remiss.

⁸ Hänvisning till Stockholm stad (2019). *Stockholms stads strategi 2019 – 2022 för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna ska dras in i kriminalitet*. Stockholm: Socialförvaltningen.

Bakgrund

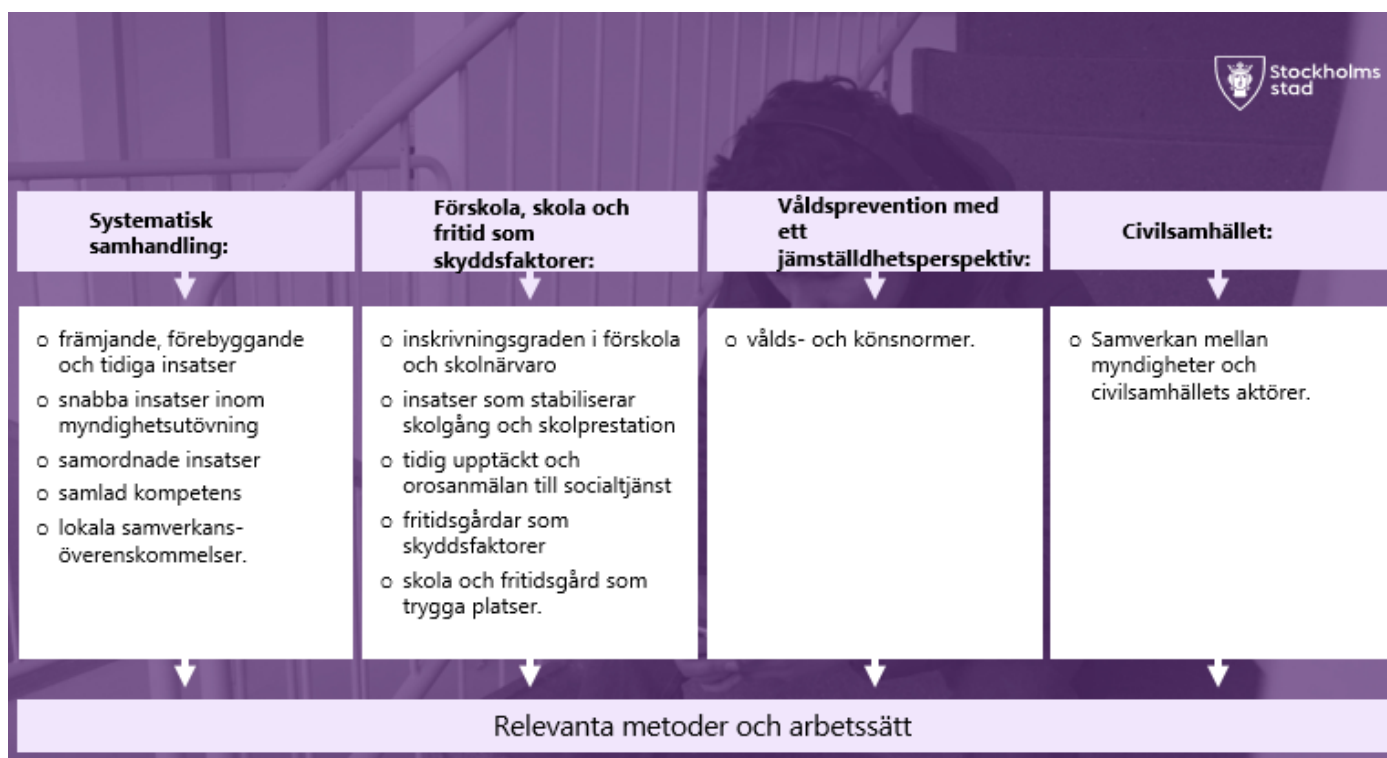
Viktiga faktorer för trygghet är tillit och goda relationer till samhället, goda uppväxtvillkor, att klara skolan och att ha ett arbete. För att nå detta krävs insatser för att minska orsakerna till brott och otrygghet såsom segregation och bristande integration. Trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barns och ungas fysiska och psykiska hälsa och för folkhälsan på lång sikt. Trygga och goda uppväxtvillkor är också avgörande för barns och ungas möjligheter att tillgodogöra sig en utbildning som lägger grunden till en framtida självförsörjning som vuxen.

År 2019 fick socialförvaltningen i uppdrag att arbeta fram strategin och året därpå uppdrogs till socialförvaltningen att samordna och implementera arbetet med strategin. I juni år 2020 beslutade kommunfullmäktige att anta strategin och att ge stadsdelsnämnderna samt berörda facknämnder i uppdrag att arbeta fram handlingsplaner för det lokala arbetet med strategin.⁹

Strategin utgår från fyra övergripande utgångspunkter som innefattar särskilt utpekade delområden inom vilka vissa aktiviteter, arbetssätt och åtgärder ska äga rum på den lokala nivån. Aktiviteterna, arbetssätten och åtgärderna i strategin tar avstamp i social brottsprevention och utgår från brottslighetens sociala orsaker. Det kan till exempel handla om att barnet eller den unge ska fullfölja skolgången med målet att genom en fullföljd skolgång fungera bättre i samhället och lyckas bättre i livet. Den sociala brottspreventionen skiljer sig från den situationella brottspreventionen som fokuserar på insatser för att minska antalet möjliga brottstillfällen.

Nedanstående figur illustrerar den schematiska strukturen för de fyra prioriterade utgångspunkterna med utpekade delområden.

⁹ Kommunfullmäktiges budget år 2019 och år 2020.

Implementeringen av strategin

I kommunfullmäktiges budgetar för år 2020 och år 2021 har socialförvaltningen fått i uppdrag att samordna och stödja arbetet med att implementera och följa upp strategin. De berörda förvaltningarna har i uppdrag att genomföra aktiviteter och åtgärder utifrån lokala handlingsplaner i enlighet med strategin.

För att uppnå målen med strategin krävs att varje berörd förvaltning bryter ned strategins fyra prioriterade utgångspunkter i sitt lokala arbete. Nedan beskrivs de aktiviteter som socialförvaltningen genomfört under år 2020 för att bistå stadsdelsförvaltningarna och förstärka genomförandet av strategin.

Inventering och workshops

Initialt genomfördes en intern workshop som resulterade i konkreta förslag utifrån tidigare erfarenheter av stadsövergripande implementeringsarbete. Dessa förslag var bland annat:

- Informera stadsdelsförvaltningarna och utbildningsförvaltningen om strategin.
- Genomföra en inventering vad stadsdelsförvaltningarna har för önskemål och behov av stöd.
- Ta fram verktyg för förståelse av strategins innehåll och en mall för lokala handlingsplaner.
- Undersöka behovet av kompetensutvecklande insatser och metoder som kan främja att arbeta utifrån strategin.

En behovsinventering genomfördes tillsammans med ledningarna vid ett antal stadsdelsförvaltningar. Under inventeringen framkom önskemål om en centralt utformad mall för de lokala handlingsplanerna, vilket därför togs fram av socialförvaltningen.¹⁰

I mars år 2020 genomfördes ett möte med avdelningscheferna inom socialtjänstens myndighetsutövande barn- och ungdomsvård, socialborgarrådet och skolborgarrådet. På mötet diskuterades strategin och följande framkom:

- Strategin är bred och har ett bra och tydligt anslag. Den är konkret med exempel från stadens olika verksamheter.

¹⁰ Lokal handlingsplan i enlighet med Stockholms stads strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet 2019 – 2022. Mallen återfinns som bilaga till denna årsrapport.

- Samhandling är ett utvecklingsområde och en utmaning. Det finns behov av att skapa gemensamma lägesbilder. Det är mycket arbete med alla olika handlingsplaner och överenskommelser.
- Det är viktigt att förstå varandras grunduppdrag utifrån respektive profession. Förvaltningarna behöver träffas och samtala om vad samhandling är utifrån den definition som finns i strategin.
- Vikten av skolnärvaro och att klara skolan poängterades.
- Staden behöver identifiera generella framgångsrika metoder kring barn och unga. Barn i riskzon måste identifieras tidigt. Socialtjänsten behöver utforma insatser individuellt och stötta tidigt utifrån behov.
- Det är viktigt att samverkansöverenskommelserna är på plats. Samtidigt vore det önskvärt att ha *en* överenskommelse och inte flera.
- Önskemål framfördes om gemensamma utbildningar för socialtjänstens och skolans personal, förslagsvis med rubriken ”vad gynnar barnen?”.
- Svårigheten med att ha flera olika handlingsplaner till snarlika samverkansstrategier och styrdokument.
- En gemensam mall för de lokala handlingsplanerna efterfrågades.

Socialförvaltningen erbjöd lokala workshops med samtliga stadsdelsförvaltningar före sommaren. Syftet var att ge stöd i framtagandet av de lokala handlingsplanerna som skulle biläggas tertialrapport två. Majoriteten av stadsdelsförvaltningarna bokade in sig och merparten av dessa workshops genomfördes. I augusti genomfördes ytterligare workshops med några stadsdelsförvaltningar. De få stadsdelsförvaltningar som utifrån lokala förutsättningar inte haft möjlighet, eller bedömt att de inte hade behov av en workshop, har fått enskild handledning och stöd i implementeringen.

Lokala handlingsplaner

Genom kommunfullmäktiges beslut i juni 2020 om att anta strategin och att ge ytterligare berörda facknämnder¹¹ i uppdrag att utarbeta handlingsplaner förstärks arbetet. Ett framgångsrikt arbete utifrån strategin förutsätter en socialtjänst av god kvalitet, uppföljning av arbetssätt och metoder som ingår i de lokala handlingsplanerna.

¹¹ De berörda facknämnderna är arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden.

För att samhandling ska fungera gynnsamt krävs skriftliga överenskommelser som utgör en grund och en ram för samverkan. Poängen med övergripande samverkansöverenskommelser är att de ska möjliggöra och säkerställa en strukturerad samhandling på operativ nivå. Socialförvaltningen har tagit in följande överenskommelser:

- samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst inklusive prevention och fritid.
- samverkan mellan skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården kring barn i behov av särskilt stöd (BUS).
- samverkan mellan skolan, socialtjänsten och polisen.

Det praktiska arbetet i enlighet med strategin ska genomföras med hjälp av lokala handlingsplaner. Dessa ska utifrån lokala behov peka ut vilka aktiviteter som krävs inom de utgångspunkter och områden som strategin påvisat som bärande i arbetet med målgruppen. Samtliga stadsdelsförvaltningar har upprättat lokala handlingsplaner som redovisats i samband med tertialrapport två. Dessa har socialförvaltningen gått igenom på ett strukturerat sätt för att undersöka om respektive plan omfattar alla de fyra prioriterade utgångspunkterna, samtliga delområden, mål och syfte, relevanta metoder och arbetssätt, hur arbetet ska följas upp med mera.

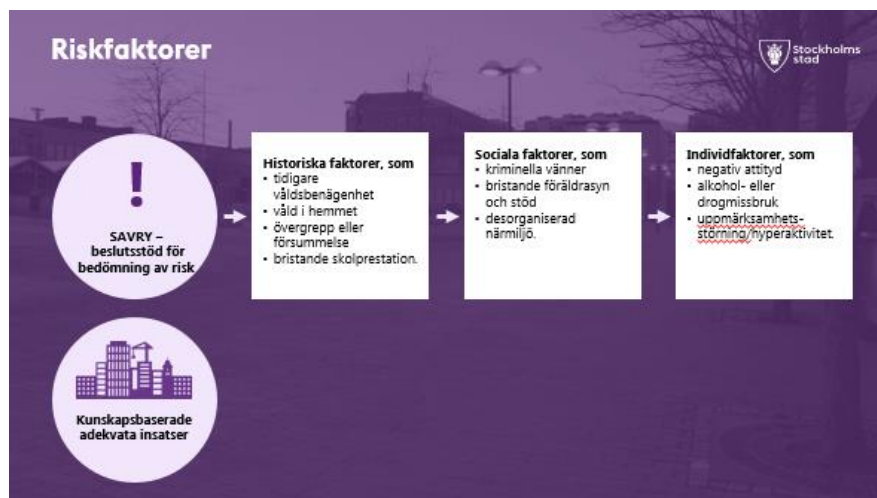

I sina lokala handlingsplaner har alla stadsdelsförvaltningar angett aktiviteter inom samtliga fyra prioriterade utgångspunkter. Två stadsdelsförvaltningar har identifierat och angett aktiviteter inom alla fyra prioriterade utgångspunkter och samtliga delområden. En stadsdelsförvaltning har tagit fram sin lokala handlingsplan tillsammans med grundskolorna och lokalpolisområdet.

När det gäller syfte, metoder och arbetssätt utifrån strategin framkommer variationer i stadsdelsförvaltningarnas lokala handlingsplaner. En sammantagen bedömning är att stadsdelsförvaltningarna överlag anger många aktiviteter som beskriver det som görs idag och ett utvecklingsområde är att mer beskriva vad de kommer att genomföra för att nå resultat inom varje delområde.

Kompetensutveckling

Utifrån strategins delområde om samlad kompetens har 174 medarbetare utbildats i beslutsstödet Structured assessment of violence risk in youth (SAVRY). Beslutsstödet hjälper användaren att bedöma risk- och skyddsfaktorer för att bedöma risken för återfall i våldsbrott eller annan allvarlig kriminalitet. Genom denna kompetenssatsning har professionen fått stöd och ytterligare kunskap för att göra dessa bedömningar. Detta för att ge unga som är misstänkta för brott enligt målgruppen för SAVRY, insatser för att avstyra ett normbrytande beteende, förhindra återfall i brott eller bryta en kriminell bana.

Socialförvaltningen har vidare tagit fram en utbildning i handläggning av ärenden gällande unga lagöverträdare. Utbildningen har år 2018 och år 2019 fyllt ett behov av kunskapspåfyllnad för drygt 120 medarbetare. År 2020 genomfördes en uppdaterad version av utbildningen med nya inslag såsom snabbare lagföring och den nya påföljden ungdomsövervakning. Drygt 50 medarbetare deltog och samtliga av stadens stadsdelsförvaltningar var representerade. Genom utvärderingar av utbildningen framgår att det finns ett återkommande behov av denna utbildning, att deltagarna tycker att innehållet är relevant och att de ger höga och mycket höga omdömen gällande den praktiska användbarheten av utbildningen.

Kommunikationsmaterial som stöd i implementeringen

För att kommunicera strategin, dess innehåll, mål och syfte, har socialförvaltningen under våren år 2020 tagit fram en film om strategin.¹² Efter att strategin blivit antagen i kommunfullmäktige lades en nyhet upp om strategin på stadens intranät.

En interaktiv Powerpointpresentation som ska kunna användas som stöd för stadens chefer i arbetet med att implementera strategin tillsammans med sina medarbetare är snart klar för lansering. I Powerpointpresentationen, som beskriver hela strategin, ingår flera interaktiva övningar, som cheferna kan genomföra tillsammans med sina medarbetare.

¹² Filmen om stadens strategi finns på: <https://vimeo.com/417578601/7773e2562f>

Goda exempel

Vid genomgången av de lokala handlingsplanerna har flertalet goda exempel uppmärksammats. Avsikten med att lyfta de goda exemplen är att bidra till inspiration och erfarenhetsutbyte mellan stadsdelsförvaltningarna. Dessa goda exempel gör inte anspråk på att spegla allt positivt arbete som har lyfts fram i handlingsplanerna utan är ett axplock.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningen ser behov av samhandling mellan avdelningarna. Syftet är att öka kunskap om varandras verksamhet för att förbättra den kommunala servicen och säkerställa att lämpligt stöd erbjuds efter behov. Uppföljning kommer att ske genom en enkät för att revidera arbetet med den interna samhandlingen. När det gäller inskrivningsgraden i förskolan planerar stadsdelsförvaltningen att genomföra en kartläggning kring varför vissa barn inte skrivs in i förskolan. Kartläggningen ska sammanställas och användas som ett underlag i det fortsatta arbetet med att öka inskrivningsgraden i förskolan.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningen har en hög inskrivningsgrad i förskolan och har som mål att behålla samma höga nivå. I den lokala handlingsplanen nämns Skarpnäckslyftet inom flera delområden.

Skärholmens stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningen har för avsikt att kartlägga och utveckla samarbetet mellan stadsdelsförvaltningen och civilsamhället för målgruppen som omfattas av strategin.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning

För att stärka samhandling och säkra tidig upptäckt planerar stadsdelsförvaltningen att inom ramen för samverkan mellan skola, socialtjänst och polis (SSP) ta fram en rutin för samverkansteam. Aktörerna inklusive fältverksamheten ska ha en färdig struktur och rutiner för att gemensamt fånga upp mellan- och högstadieelever i riskzon för kriminalitet.

Stadsdelsförvaltningen vill också inrätta en lokal samordnarfunktion inom socialtjänstens myndighetsutövning som är kontaktperson för polisen i ärenden som rör enskilda barn eller unga.

Inom delområdet ”samlad kompetens” avser stadsdelsförvaltningen att genomföra återkommande utbildningar om

anmälningsskyldigheten och insatser riktat till personal inom förskola och skola.

För att ge den unge stöd i att bryta ett kriminellt beteende vill stadsdelsförvaltningen också ingripa i ett tidigare skede än när en ansökan om vård enligt lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) utanför det egna hemmet måste göras. Detta ska ske genom att höja kunskapsnivån och beredskapen hos socialsekreterare och chefer inom den myndighetsutövande barn- och ungdomsvården att nyttja möjligheterna med så kallat mellantvång enligt 22 § LVU.

Farsta stadsdelsnämnd

Stadsdelsförvaltningen lyfter fram projektet *Våga anmäla, våga vittna*. Syftet med projektet är ge stöd innan och under rättsprocessen så att fler vågar göra polisanmälningar när barn eller unga blir utsatta för brott, oftast av en eller flera jämnåriga.

Ytterligare ett projekt som lyfts fram är *För barnets bästa* som har fokus på vårdnadshavare och elever i förskoleklass och årskurs ett till tre, med syfte att fler barn som riskerar att fara illa synliggörs och får stöd.

När det gäller vålds- och könsnormer lyfter stadsdelsförvaltningen upp sitt HBTQ-häng och att Farsta fritid förnyar sin HBTQ-diplomering och Familjestödsenheten sin HBTQ-certifiering. Stadsdelsförvaltningen arbetar också aktivt med att uppmana anmälare att konsultera mottagningsgruppen inför en eventuell orosanmälan.

Bromma stadsdelsförvaltning

I den lokala handlingsplanen från stadsdelsförvaltningen framgår att handlingsplanen är framtagen tillsammans med grundskolorna och med lokalpolisområde Vällingby.

Stadsdelsförvaltningen har också lyft in frågor från samverkansöverenskommelsen mellan polisen och staden. De har också en arbetsgrupp *”Unga i riskzon”* som utifrån de prioriterade områdena *”Unga i risk för kriminalitet”* och *”Skolan som brottsplats”* ansvarar för att ta fram konkreta delmål och mätmetoder.

Södermalms stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningen har lagt till en kolumn i den centralt utformade mallen för sin lokala handlingsplan. Den nya kolumnen

är ”arbetet utförs av”, vilket på ett nyanserande sätt ytterligare tydliggör ansvarsfördelningen. Stadsdelsförvaltningen kommer att erbjuda personal inom förskola och grundskola utbildning om socialtjänstens uppdrag med fokus på risk- och skyddsfaktorer för att tydliggöra lagstiftningens möjligheter och begränsningar.

Stadsdelsförvaltningen har också en ambition att utveckla närvaroteamets samarbete med den kommunala grundskolan. Syftet är att arbeta aktivt med skolfrånvaro och främja skolnärvaro för att fler elever ska slutföra grundskolan med behörighet till gymnasiet.

Östermalms stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningen handlingsplan beskriver metoder och arbetssätt som har kopplingar till mål och nytta. Det framkommer också konkreta beskrivningar av deras uppföljningsarbete, som tillkommer utöver ordinarie uppföljning i stadens verksamhetssystem.

Stadsdelsförvaltningens handlingsplan anger ”flexibelt vardagsstöd” inom den prioriterade utgångspunkten systematisk samhandling. Genom samtal och vägledning tillgodoses den unges behov med utgångspunkt från den unges uttryckta behov. Målet är att främja skyddsfaktorer hos unga med riskbeteende eller riskfaktorer med syftet att bidra till att de mår så bra som möjligt.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningens lokala handlingsplan anger flertalet konkreta metoder och arbetssätt kopplat till mål och syfte. Det finns tydliga kopplingar till andra lokala styrdokument och handlingsplaner, till exempel samverkansöverenskommelsen med polisen och handlingsplanen mot våldsbejakande extremism. Den lokala handlingsplanen är detaljerad och pedagogisk.

För att motverka en negativ utveckling, såsom en kriminell livsstil för barn och unga med riskbeteende, ska fritidsgårdarna arbeta för att öka andelen ledarledda aktiviteter för att få en balans mellan strukturerad och ostrukturerad verksamhet. Detta går helt i linje med forskningen inom fritidsområdet.¹³

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningen har inom varje delområde uttryckt tydligt prioriterade insatser för 2021-2022 i förhållande till övriga insatser.

¹³ Jämlik fritid bättre framtid (2017) *Om unga stockholmares fritidsvillkor*. Stockholms stad, Socialförvaltningen.

Det är viktigt att barn och unga i behov av insatser från flera aktörer får det samlat. Därför föreslår stadsdelsförvaltningen två aktiviteter kring detta, varav den ena prioriterade aktiviteten är förstärkt eftervård vid hemgång från institution och den andra är samordnad individuell plan (SIP).

Inom delområdet samordnade insatser har stadsdelsförvaltningen lyft upp samverkan med polisen på strategisk och operativ nivå, Trefas¹⁴, i samverkan med Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning. Målet är att fler individer ska ta del av insatsen social insatsgrupp (SIG) och hoppa av från kriminalitet.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Inom delområdet samordnade insatser har även denna stadsdelsförvaltning lyft upp Trefas. Stadsdelsförvaltningen har också ett projekt ”*Intensifierad utredning i hemmiljö*” som syftar till att upptäcka barn och unga i riskzon tidigt och säkerställa att de får tidiga insatser.

Kungsholmens stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningen avser att göra en årlig brukarundersökning på en fritidsgård och att arbeta med utvecklingen av en familjecentral för ett mer familjecentrerat arbetssätt.

Norrmalms stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltningens *Platssamverkan Klara* ska underlätta samarbetet mellan de socialt förebyggande och brottsförebyggande verksamheterna samt höja områdets så kallade ”placemaking”. Placemaking är en metod som har tillämpats världen runt för att omvandla otrygga, outnyttjade stadsmiljöer till platser med en stark identitet som lockar människor. Metoden har sina rötter från USA och syftet är att öka användningen av det offentliga rummet samt att skapa ett mervärde i stadsmiljön. Målet är att det ska ske färre brott och att det geografiska området ska upphöra som en öppen drogscen.

¹⁴ I oktober 2019 inleddes ett gemensamt arbete i ett pilotprojekt mellan Stockholms stad och Polisen i region Stockholm/Polisområde Nord. I pilotprojektet deltog stadsledningskontoret, socialförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta, Polisen och Kriminalvården. Pilotprojektet kom att kallas Trefas, förstärkt samverkan. Uppdraget var fokuserat på det dödliga våldet kopplat till de kriminella konflikterna i Järva och den övergripande målsättningen var att intensifiera samarbetet, skapa ett gemensamt operativt arbete och att därigenom bidra till att förhindra flera dödsskjutningar.

Implementeringsarbete år 2021

Denna årsrapport behandlar både det som genomförts under år 2020 och ger förslag på aktiviteter för år 2021. Genom kommunfullmäktiges budget för år 2021 har socialförvaltningen fått ett fortsatt uppdrag att implementera strategin. Sammantaget innebär det att socialförvaltningen ska bistå stadsdelsförvaltningarna att omsätta de lokala handlingsplanerna till genomförbarhet. Vidare ska socialförvaltningen också ta fram en egen handlingsplan och stödja de berörda fackförvaltningarna i deras framtagande av lokala handlingsplaner.

Förslag på aktiviteter

Strategins fyra prioriterade utgångspunkter är breda och spänner över flera verksamhetsområden. Nedan följer ett antal förslag på aktiviteter som syftar till att ytterligare befästa stadens arbete med att implementera strategin och motverka risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Aktiviteterna baseras på det som hittills framkommit i arbetet med strategin samt det som går att utläsa ur stadens budget för 2021.

Aktiviteter med fokus på uppdrag i budget 2021

- Fortsatt stödja stadsdelsförvaltningarna i deras arbete med att implementera strategin. Härvid kommer även de nya riktlinjerna för handläggning och dokumentation av ärenden gällande barn och unga, som började gälla 1 januari 2021, att uppmärksammas, där bland annat skolan som skyddsfaktor lyfts fram liksom tidiga insatser i samhandling med polisen vid ungas brottslighet.
- Genomföra en gemensam workshop med de berörda fackförvaltningarna, därefter enskilda workshops och slutligen en gemensam uppföljande workshop inför tertiärrapport ett.
- Genomföra workshops med berörda enheter inom socialförvaltningen och att ta fram socialförvaltningens handlingsplan.

Aktiviteter med fokus på stadsövergripande erfarenhetsutbyte

Stadsdelsförvaltningarna har under kort tid gjort ett gediget arbete med att arbeta fram lokala handlingsplaner. Det har också fattats ett

beslut i kommunfullmäktige att berörda fackförvaltningar ska ta fram handlingsplaner. Därför föreslås att följande aktiviteter genomförs:

- Erfarenhetsutbyte mellan stadsdelsförvaltningarna för att sprida goda exempel inom staden och inspirera till nya arbetssätt och metoder för att nå målen, utifrån de fyra prioriterade utgångspunkterna inom strategin.
- Erfarenhetsutbyte mellan de berörda fackförvaltningarna för att stärka implementeringen av strategin, ge synergieffekter och se hur fackförvaltningarna kan komplettera stadsdelsförvaltningarnas insatser på bästa sätt.
- Erfarenhetsutbyte mellan stadsdelsförvaltningarna och de berörda fackförvaltningarna för att stärka implementeringen av strategin samt ge synergieffekter mellan samtliga förvaltningar.

Målet med dessa erfarenhetsutbyten är att de ska leda till ökad samsyn och likställighet, mer samhandling och konkreta aktiviteter, som kan läggas till i de lokala handlingsplanerna.

Aktiviteter med fokus på systematisk samhandling

Systematisk samhandling är en av de prioriterade utgångspunkterna. För att detta ska fungera gynnsamt krävs kunskap om varandras roller och ansvar samt övergripande samverkansöverenskommelser. Socialförvaltningen har tagit in följande överenskommelser:

- Om samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst inklusive prevention och fritid.
- Om samverkan mellan skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården kring barn i behov av särskilt stöd (BUS).
- Om samverkan mellan skolan, socialtjänsten och polisen.

Det är viktigt att fortsätta implementeringen av stödmaterialet för samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst samt att säkerställa att alla lokala samverkansöverenskommelser är aktuella och användbara. Därför föreslås följande aktiviteter:

- Fortsätta sprida stödmaterialet om samverkan mellan skola och socialtjänst
- Fortsätta stötta stadsdelsförvaltningarna att utveckla insatser som stabiliserar skolgång

- följa upp och säkerställa att relevanta samverkansöverenskommelser är framtagna i samtliga stadsdelsförvaltningar.

Inom den prioriterade utgångspunkten systematisk samhandling är ett av strategins delområden samlad kompetens. Staden har hittills kompetensutvecklat medarbetare i beslutsstödet SAVRY samt i handläggning av ärenden unga lagöverträdare. För att ytterligare förstärka dessa satsningar behöver staden även höja kompetensen och göra motsvarande satsning för stadens medarbetare som arbetar med den yngre målgruppen barn 0-12 år.

Early assessment risk list (EARL) är ett beslutsstöd som täcker in kända riskfaktorer för antisocial utveckling; individuella, sociala och familjerelaterade riskfaktorer som forskning visat är av betydelse för utveckling av våldsam eller annat allvarligt normbrytande beteende. En korrekt genomförd skattning med EARL innebär en strukturerad bedömning av barns risk för att utveckla ett antisocialt beteende och utgör ett stöd i planeringen av behandling och andra insatser för att förhindra en sådan utveckling.¹⁵

Forskning om risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende kan tala för vilka faktorer som på gruppnivå visat sig vara mest relevanta. Kunskapen gäller generellt, det vill säga för en grupp personer med normbrytande beteende. Information som inhämtats med hjälp av standardiserade bedömningsmetoder kan behöva vägas samman med annan insamlad information i den slutliga analysen.¹⁶

År 2018 presenterade stadens socialtjänstinspektörer en kvalitetsgranskning av tillämpningen av LVU. I Rapporten framgår *”för att höja kvaliteten är det viktigt att instrument med stöd i forskning används i högre grad vid alla stadsdelsförvaltningar eftersom de ger bättre träffsäkerhet och högre kvalitet i utredningarna”*. Ett ökat användande av instrument kan också bidra till att normer baserat på kön inte på ett subjektivt sätt styr utredningar och bedömningar. För att identifiera barn och

¹⁵ <https://www.psykiatriforskning.se/behallare-kurskatalog/behallare-for-kurskatalog2/earl-ht-20/>

¹⁶ Andershed, A-K. & Andershed H. (2019). *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken*.

ungdomar med hög risk i åldern 6-12 år rekommenderas även att EARL 20B/21G används i barngrupperna”¹⁷

Därför föreslås följande aktiviteter:

- Antagande av principbeslut i socialnämnden om användning i hela staden av beslutsstödet EARL, likt kommunstyrelsens beslut gällande SAVRY. Socialnämndens beslut om EARL behöver i likhet med beslutet tidigare om SAVRY även beslutas i kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige då det krävs särskilda resurser för att möjliggöra och upprätthålla sådan kompetens.
- Centralt finansierad utbildning i EARL för medarbetare i socialtjänstens myndighetsutövande barnavård som arbetar med barn 6 – 12 år.
- Fortsätta socialförvaltningens årliga utbildning om handläggning av ärenden gällande handläggningen av ärenden unga lagöverträdare för medarbetare som arbetar med unga 15 – 20 år.
- Fortsätta arbetet med att samordna och stödja socialtjänstens insatser i arbetet mot våldsbejakande extremism, samla och sprida kunskaper om effektiva och evidensbaserade metoder samt utifrån befintlig erfarenhet och kunskap fortsätta utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism i nära samverkan med kommunstyrelsen.
- Ta fram och implementera en vägledning för arbetet med SIG unga.

Socialförvaltningen har identifierat att stadsdelsförvaltningarnas öppenvårdsenheter behöver få motsvarande kompetenssatsning som myndighetssidan fått i beslutsstödet SAVRY.

Därför föreslås följande aktivitet:

- Genomför en utbildningssatsning för stadens öppenvårdsenheter i beslutsstödet SAVRY, likt den som genomförts för den myndighetsutövande ungdomsvården.

¹⁷ *Ungdomar med kriminellt beteende och missbruksproblem – tillämpning av LVU, Skärholmen, Skarpnäck och Älvsjö stadsdelsförvaltningar, Socialtjänstenspektörernas kvalitetsgranskning (2018) Socialförvaltningen Stockholms stad. s4.*

Detta kommer att leda till synergieffekter mellan dessa enheter och stärka arbetet med unga i brottslighet.

Aktiviteter med fokus på förskola, skola och fritid som skyddsfaktorer

Utifrån mötet i mars år 2020 med avdelningscheferna inom socialtjänstens myndighetsutövande barn- och ungdomsvård, socialborgarrådet och skolborgarrådet föreslås följande aktivitet:

- Genomföra gemensamma utbildningar för socialtjänsten, förskolan, skolan, fält och fritid förslagsvis med rubrikerna ”Vad gynnar barnen?” och ”Hur når vi fler barn och familjer i riskzon?”. Detta går i linje med flera uppdrag i budget för år 2020 och år 2021. Till exempel genomföra gemensamma utbildningar om att göra orosanmälningar enligt socialtjänstlagen och hur olika aktörer kan samarbeta mer inom ramen för utredning och genomförande av insatser.

Aktiviteter med fokus på våldsprevention med ett jämställdhetsperspektiv

Under hösten 2020 genomfördes en kartläggning av stadens skolors och stadsdelsförvaltningars arbete med MVP (Mentorer i våldsprevention). Kartläggningen visar på framgångar, framgångsfaktorer och utmaningar såväl i skolornas arbete med MVP som på en förvaltningsövergripande nivå. I rapporten lyfts ett par prioriterade utvecklingsområden på förvaltningsövergripande nivå gällande styrning och utveckling av stadens arbete med MVP. Utifrån denna kartläggning föreslås följande aktivitet. Socialförvaltningen tillsammans med utbildningsförvaltningen och berörda stadsdelsförvaltningar tar fram en plan för fortsatt samordning, styrning, utveckling och implementering av MVP i stadens skolor.

Aktivitet med fokus på uppföljning och utvärdering

Utifrån denna årsrapport står det klart att en strategi av denna dignitet behöver följas upp. Brottsförebyggande rådet (Brå) utlyser ekonomiska medel som avser uppföljning och utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete.¹⁸ Stadens arbete med strategin faller inom ramen för de kriterier som Brå ställer upp. Därför föreslås följande aktivitet:

¹⁸ <https://www.bra.se/forebygga-brott/ekonomiskt-stod/sok-ekonomiskt-stod.html>

- Socialförvaltningen ska anlita socialtjänstakademin¹⁹ i uppföljningsarbetet och involvera förslagsvis två till tre intresserade stadsdelsförvaltningar i arbetet för att ansöka om ekonomiska medel från Brå för att följa upp och utvärdera resultatet av arbetet med strategin.

Aktivitet med fokus på Stockholmsenkäten

Vartannat år genomför Stockholms stad undersökningen Stockholmsenkäten. Där får elever i grundskolans årskurs 9 och gymnasiets år 2 svara på frågor inom följande områden:

- Brott och utsatthet för brott.
- Droger och spel.
- Psykisk hälsa.
- Skola, fritid och föräldrar.

Svaren sammanställs till en rapport om de ungas levnadsvanor. Resultatet av Stockholmsenkäten 2020 har bäring på arbetet med strategin. Därför föreslås följande aktivitet:

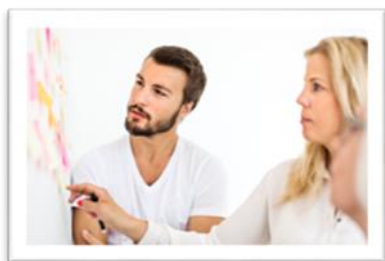
- Socialförvaltningen ska koppla ihop arbetet med strategin med resultaten från stockholmsenkätens 2020. Genom de lokala lägesbilder som Stockholmsenkäten ger kan behov och nödvändiga insatser inom strategins prioriterade utgångspunkter identifieras. På så sätt kan enkätens resultat få en tydlig bäring på innehåll och prioritering av insatser i de lokala handlingsplanerna.

Likställighet i staden

Socialförvaltningen ska genom sin samordnande och övergripande roll bidra till utvecklingen av stadens socialtjänst och funktionshinderomsorg och medverka till att invånarna får tillgång till en likställig socialtjänst, oavsett var de bor i staden. För att kunna erbjuda rätt insatser i rätt tid krävs kunskap om vilka effekter olika insatser och samverkansinitiativ har på den enskildes situation. Därför har flera av de föreslagna aktiviteterna för 2021 inslag av uppföljning, likställighet och samtliga aktiviteter syftar till att förstärka implementeringen av strategins fyra prioriterade utgångspunkter.

¹⁹ Socialtjänstakademin har till uppgift att vara rådgivande till socialtjänsten i frågor som rör forsknings- och utvecklingsverksamheten inom Stockholms stad.

Slutord

Genom budgetuppdragen och socialförvaltningens grunduppdrag att stötta stadsdelsförvaltningarna och verka för likställighet i staden, har förvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna genomfört ett omfattande arbete gällande strategin, med fokus på att ta fram lokala handlingsplaner. Socialförvaltningen kommer att använda denna årsrapport i det fortsatta arbetet med att implementera strategin, dels med stadsdelsförvaltningarna, dels med de berörda fackförvaltningarna. Förhoppningen och målet är att årsrapporten ska kunna leda till att de goda exemplen sprids och att de kommer till bred användning i staden samt att det i sig leder till synergieffekter i och mellan samtliga berörda förvaltningar. De föreslagna aktiviteterna för år 2021 ska ytterligare förstärka implementeringen av strategin i stadens samtliga verksamheter med målet att minska risken för att barn, unga eller unga vuxna, dras in i kriminalitet.

Referenslista

Fysiska källor

Andershed, A-K. & Andershed H. (2019). *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken*. Örebro universitet

Checklista (2020) lokala handlingsplaner, socialförvaltningen Stockholms stad.

Jämlik fritid bättre framtid (2017) *Om unga stockholmares fritidsvillkor*, stadsledningskontoret, Stockholms stad.

Kommunfullmäktiges budgetar år 2019, 2020 och 2021 stadsledningskontoret, Stockholms stad.

Lokal handlingsplan i enlighet med Stockholms stads strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet 2019 – 2022 (2020), socialförvaltningen, Stockholms stad.

Regeringskansliet (2016). *Att förändra vår värld: Agenda 2030 för en hållbar utveckling*.

Socialförvaltningens kommunikationsplan (2020), *Strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet*, socialförvaltningen, Stockholms stad.

Stockholms stad (2017). *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (2018-2022)*, stadsledningskontoret, Stockholms stad.

Stockholms stad (2019). *Strategi för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet*, socialförvaltningen, Stockholms stad.

Ungdomar med kriminellt beteende och missbruksproblem – tillämpning av LVU, Skärholmen, Skarpnäck och Älvsjö stadsdelsförvaltningar, Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning (2018) socialförvaltningen, Stockholms stad.

Elektroniska källor

Filmen om strategin.

<https://vimeo.com/417578601/7773e2562f>

Information från brottsförebyggande rådet.

<https://www.bra.se/forebygga-brott/ekonomiskt-stod/sok-ekonomiskt-stod.html>

Information om beslutsstödet EARL.

<https://www.psykiatriforskning.se/behallare-kurskatalog/behallare-for-kurskatalog2/earl-ht-20/>